

Въ ония времена, особено преди 1850 г., когато не е имало професионални издатели, системата на спомощниците е единъ отъ най-честитъ начини за издаване на книгитъ. Спомощникитъ сж улеснявали автора, затова той имъ е билъ признателенъ. Отплащалъ се е не само чрезъ обнародване на списъци съ имената имъ, но още и чрезъ епитети, които е прибавялъ къмъ имената. Особено чести сж прилагателнитъ: любородни, мусикословеснейши, почтеннейши, почтенородни, музолобиви, словеснейши, родолюбиви и пр.

Значението на списъцитъ съ спомощници е голъмо. Тъ хвърлятъ свѣтлина върху въпроситъ: по кои мѣста се е разпространявала книга, кои обществени срѣди сж я крепѣли, кои книги най-много сж се чели, каква е зависимостъта на книгата отъ читателя и т. н. Отъ тѣхъ можемъ да сждимъ още за състоянието на българскитъ имена, да черпимъ данни за дейци и обществени учреждения, да проследяваме движението на жители отъ различни селища. Изобщо, тия списъци могатъ до бждатъ използвани като интересенъ материалъ за историята на българското възраждане. Специално за София, съ тѣхна помощъ узнаваме или потвърждаваме сведенията си за сжществуването на ученическата дружина „Напредъкъ“, читалище, книжарница, женско дружество, допълваме знанията си за училища и учители и пр.

Българската книга е прониквала въ София и подъ образа на подаръци, правени отъ заможни лица. Много често нѣкои книги сж били печатени изключително за раздаване въ даръ. При такива случаи София винаги е получавала своя дѣлъ. Ще изброимъ следнитъ подарени книги:

1. Заради възраждане новои болгарскои словесности или нашки. Сочинение, или книжица Рѣскаго Исторіописателя Венелина. Москва 1838. Превелъ Гсбернскій Секретаръ М. Кифаловъ Тетевенецъ. Съ притѣрание нѣколко пѣсней, и Исторіи заради Полс-Славяне, или Рѣмѣне (Молдо-Власы), и нѣкоихъ достопамятствъ и мѣдрыхъ изреченій. Καὶ Ἱστορία περὶ τῶν Ἡμετέρων, ἢ τῶν Ρωμίων (Μολδο—Βλάχων). Бѣксрещъ. 1842. — Издательтъ М. Кифаловъ съобщава на с. 189, че подарява на софійското училище 10 екземпляра.

2. Български букваръ на иждивен е московскаго купца, Ангели Николаевича Хаджогло, из града Русчук. Да ся расдаде въ даръ учащимся юношам. Москва 1844. — На София се даватъ 200 екземпляри (най-голѣмото число).

3. Покрестеніето на едого свѣщенника Исидинъ, или началото на Христіанство собрано отъ І. Еліада. Преведено на Болгарскія языкъ отъ Василіа Станковича Свищовца, и напечатано съ иждивеніето на сына мѣ Димитріа. Дава сж въ даръ. Въ Бѣксрещъ. 1845. — На София се даватъ 15 екземпляра.

4. Логика. Първи пѣтъ на български изложена отъ Василя. Х. Стоянова — Беронъ, Доктора медицины и хирургій. Издание първо. Вiena. 1861. — Ив. Д. Гешоглу дава даръ за София 10 екземпляра.

5. Водачъ-тъ по пѣтя на живота, нѣравственностъ-та въ классическы-ты поученія. Единъ даръ за всякъ еднъ възраст и въ два-та пола. Прѣведе и издаде съ свое иждивеніе Алеко А. Кръстевичъ. Свищовецъ. посвящава на